

Χαιρετισμος κατα την απονομη του βραβειου λογοτεχνιας του
Κρατιδιου της Βρεμης[1]

[Ansprache anlässlich der Entgegennahme des
Literaturpreises der Freien Hansestadt Bremen]

Denken und Danken sind in unserer Sprache Worte ein und desselben Ursprungs. Wer ihrem Sinn folgt, begibt sich in den Bedeutungsbereich von „gedenken“, „eingedenk sein“,

Στην γλωσσα μας Denken (σκεψη) και Danken (ευχαριστια) ειναι λεξεις μιας και της αυτης προελευσης.

Οποιος ακολουθει το νοημα τους, εισερχεται στην σημασιακη περιοχη των: "gedenken"

„Andenken“, „Andacht“. Erlauben Sie mir, Ihnen von hier aus zu danken.

Die Landschaften, aus der ich - auf Umwegen! aber gibt es das denn: Umwege? -, die Landschaft, aus der ich zu Ihnen komme, dürfte den meisten von Ihnen unbekannt sein. Es ist die Landschaft, in der ein nicht unbeträchtlicher Teil jener chassidischen Geschichten zu Hause war, die Martin Buber uns allen auf deutsch wiedererzählt hat. Es war, wenn ich diese topographische Skizze noch um einiges ergänzen darf, das mir, von sehr weit her, jetzt vor Augen tritt, - es war eine Gegend, in der Menschen und Bücher lebten. Dort, in dieser nun der Geschichtslosigkeit anheimgefallenen ehemaligen Provinz der Habsburgermonarchie, kam zum erstenmal der Name Rudolf Alexander Schröders auf mich zu: beim Lesen von Rudolf Borchardts „Ode mit dem Granatapfel“. Und dort gewann Bremen auch so Umriß für mich: in der

("μνημονευω"), "eingedenk sein" ("ενθυμουμαι"), "Andenken" ("μνημη")[2], "Andacht" ("κατανυξη"). Απο αυτον τον τοπο επιτρεψτε μου να σας ευχαριστησω.

Το τοπιο, απο το οποιο - και απο ποιες παρακαμπτηριους! μα, υπαρχει κατι τετοιο καν: παρακαμπτηριοι; - το τοπιο, απο το οποιο φθανω σ' εσας, θα πρεπει να ειναι αγνωστο στους περισσοτερους απο σας. Ειναι το τοπιο στο οποιο ειχε τον τοπο του ενα οχι ευκαταφρονητο μερος εκεινων των χασσιδικων ιστοριων, τις οποιες ο Martin Buber ξαναδιηγηθηκε σ ολους εμας[3] στα γερμανικα. Ηταν, εαν μπορω να συμπληρωσω καπως αυτο το τοπογραφικο σκιτσο, το οποιο ερχεται απο πολυ μακρυα και τωρα προβαλλει στα ματια μου, με κατι ακομη - ηταν μια περιοχη οπου ζουσαν ανθρωποι και βιβλια. Εκει, στην πλεον σε ανιστορικότητα περιπεσουσα πρωην επαρχια της αυτοκρατοριας των Αψβουργων, με βρηκε για πρωτη φορα το ονομα του Rudolf Alexander Schröder[4]: διαβαζοντας το "Ode mit dem Granatapfel" του Rudolf Borchardt[5]. Κι εκει η Βρεμη απεκτησε για

<p>Gestalt der Veröffentlichungen der Bremer Presse.</p> <p>Aber Bremen, nähergebracht durch Bücher und die Namen derer, die Bücher schrieben und Bücher herausgaben, behielt den Klang des Unerreichbaren.</p> <p>Das Erreichbare, fern genug, das zu Erreichende, hieß Wien. Sie wissen, wie es dann durch Jahre auch um diese Erreichbarkeit bestellt war.</p>	<p>μενα και μ' αυτον τον τροπο ενα σχημα: στη μορφη των εκδοσεων του Bremmer Presse..</p> <p>Ομως η Βρεμη, εχοντας ερθει κοντυτερα μεσα απο βιβλια και τα ονοματα εκεινων που εγραψαν βιβλια και εξεδωσαν βιβλια, διατηρησε τον τονο του απροσιτου.</p> <p>Το προσιτο, ηδη μακρυνο αρκετα, το προκειμενο προσιτο λεγοταν Βιεννη. Γνωριζετε το πως ηταν κατοπιν για χρονια και μ' αυτην την προσιτοτητα.</p>
---	---

<p>Erreichbar, nah und unverloren blieb inmitten der Verluste dies eine: die Sprache. Sie, die Sprache, blieb unverloren, ja, trotz allem. Aber sie mußte nun hindurchgehen durch ihre eigenen Antwortlosigkeiten, hindurchgehen durch furchtbares Verstummen, hindurchgehen durch die tausend Finsternisse todbringender Rede. Sie ging hindurch und gab keine Worte her für das, was geschah; aber sie ging durch dieses Geschehen. Ging</p>	<p>Προσιτο, κοντυνο και μη χαμενο παρεμεινε εν μεσω των χαμων τουτο το ενα: η γλωσσα. Αυτη, η γλωσσα, παρεμεινε μη χαμενη, ναι, παρολ' αυτα. Ομως τωρα επρεπε να περασει μεσα απο τα δικα της τα αναποκριτα[6], να περασει μεσα απο τρομερη αφωνια[7], να περασει μεσα απο τα χιλια[8] σκοταδια θανατηφορων λογων[9]. Περασε απο μεσα και δεν παρεσχε καμμια λεξη για ο,τι συνεβη[10], ομως περασε μεσα απο αυτο το συμβαν[11]. Περασε απο μεσα και της</p>
--	---

<p>hindurch und durfte wieder zutage treten, „angereichert“ von all dem.</p> <p>In dieser Sprache habe ich, in jenen Jahren und in den Jahren nachher, Gedichte zu schreiben versucht: um zu sprechen, um mich zu orientieren, um zu erkunden, wo ich mich befand und wohin es mit mir wollte, um mir Wirklichkeit zu entwerfen.</p> <p>Es war, Sie sehen es, Ereignis, Bewegung, Unterwegssein, es war der Versuch, Richtung zu gewinnen. Und wenn ich es nach seinem Sinn befrage, so glaube ich, mir sagen zu müssen, daß in dieser Frage auch die Frage nach dem Uhrzeigersinn mitspricht.</p> <p>Denn das Gedicht ist nicht zeitlos. Gewiß, es erhebt einen Unendlichkeitsanspruch, es sucht, durch die Zeit hindurchzugreifen - durch sie hindurch, nicht über sie hinweg.</p>	<p>εγινε μπορετο να φανερωθει και παλι, "εμπλουτισμενη"[12] απ ολα τουτα[13].</p> <p>Σ' αυτην τη γλωσσα αποπειραθηκα, εκεινα τα χρονια και τα χρονια κατοπιν, να γραψω ποιηματα για να προσανατολιστω, για να γνωρισω το που βρισκομουν και το κατα που με πηγαινε, για να μου προβαλλω πραγματικοτητα[14].</p> <p>Το βλεπετε, ηταν συμβαν, κινηση, ενα καθ' οδον, ηταν η αποπειρα ν' αποκτησω κατευθυνση. Και οταν το επερωτω, κατα ποιαν εννοια, τοτε πιστευω πως πρεπει να μου πω οτι σ' αυτην την ερωτηση συνηχει και η ερωτηση για τη φορα κατα την εννοια των δεικτων του ρολογιου[15].</p> <p>Διοτι το ποιημα δεν ειναι αχρονο. Βεβαιως, εγειρει μια αξιωση απειροστικοτητας, επιζητει να δρασει διαχρονικα - διαμεσου[16] του χρονου, οχι υπερανω του.</p>
<p>Das Gedicht kann, da es eine Erscheinungsform der Sprache und damit</p>	<p>Το ποιημα, καθοτι βεβαια ειναι μια μορφη εμφανισης της γλωσσας και</p>

seinem Wesen nach dialogisch ist, eine Flaschenpost sein, aufgegeben in dem - gewiß nicht immer hoffnungsstarken - Glauben, sie könnte irgendwo und irgendwann an Land gespült werden, an Herzland vielleicht. Gedichte sind auch in dieser Weise unterwegs: sie halten auf etwas zu.

Worauf? Auf etwas Offenstehendes, Besetzbares, auf ein ansprechbares Du vielleicht, auf eine ansprechbare Wirklichkeit.

Um solche Wirklichkeiten geht es, so denke ich, dem Gedicht.

Und ich glaube auch, daß Gedankengänge wie diese nicht nur meine eigenen Bemühungen begleiten, sondern auch diejenigen anderer Lyriker der jüngeren Generation. Es sind die Bemühungen dessen, der, überflogen von Sternen, die Menschenwerk sind, der, zeltlos auch in diesem bisher ungeahnten Sinne und damit auf das unheimlichste im Freien, mit seinem Dasein zur Sprache geht, wirklichkeitswund und Wirklichkeit

επομενωσ απο τη φυση του διαλογικο, μπορει να ειναι ενα γραμμα σε μια μποτιλια στη θαλασσα[17], ριγμενο με την - σιγουρα οχι παντα ελπιδοφορα - πιστη οτι καπου και καποτε θα μπορουσε να εκβρασει σε ακτη, ισως σε ακτη καρδιας. Τα ποιηματα ειναι και μ' αυτον τον τροπο καθ οδον: κατευθυνονται προς κατι.

Προς τι; Προς κατι το ανοικτο, επενδυσιμο, ισως προς ενα ομιλητο[18] Εσυ[19], προς μια ομιλητη πραγματικοτητα.[20]

Τετοιες πραγματικοτητες ειναι που αφορουν, σκεφτομαι λοιπον, το ποιημα. Και πιστευω ακομη οτι σκεπτικα οπως αυτο δεν συνοδευουν μονο τις δικες μου προσπαθειες, αλλα κι εκεινες αλλων λυρικων της νεωτερης γενιας. Ειναι οι προσπαθειες αυτου ο οποιος, καθως τον υπεριπτανται αστρα που ειναι εργο του ανθρωπου[21-1][21-2], ο οποιος, ασκεπος κατα ενα νοημα μεχρι τωρα αδιανοητο, και ετσι ελευθερος κατα τροπο δεινοτατο, με το Ειναι του πηγαινει στη γλωσσα,

suchend.	πληγισμενος απο πραγματικοτητα και αναζητωντας πραγματικοτητα[22].
----------	--